

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОШИРЕННЯ ЛЕПТОСПИРОЗУ СВИНЕЙ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ.

Попова І. М., доцент
Решетніченко Н. В., здобувач
Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: лептоспіроз, свині, серогрупи, епізоотологія, діагностика.

Постановка проблеми. Лептоспіроз – інфекційна, природно-вогнищева хвороба, що проявляється короткочасною лихоманкою, гемоглобінурією, жовтяницею, некрозами слизових оболонок і шкіри, атонією шлунково-кишкового тракту, абортами, маститами, народженням нежиттєздатного потомства, зниженням продуктивності тварин або перебігає безсимптомно. До лептоспірозу сприйнятливі дикі і свійські тварини, а також людина [5].

Перші повідомлення про лептоспіроз свиней з'явилися в 1917 році, і тільки в 1937 році Klagenbeck і Winsseg виділили культуру лептоспир (*Licterohaemophilthagiae*) від поросяти. На території України вперше лептоспіроз свиней описав М.І. Горбань в 1951 році [1, 2, 5].

За своєю структурою природні осередки неоднорідні: на одних ділянках інфекція зберігається відносно стійко (ядро вогнища), на інших існує тимчасово і зникає (ділянка винесення вогнища), а треті - ділянки стійкого благополуччя - фактично непридатні для проживання членистоногих або їх теплокровних господарів [3]. Найбільше значення для проявів ензоотичності лептоспірозу мають екорегіони з лісовими та лісостеповими зонами при наявності гігроморфних рівнин [4].

Основними факторами, що визначають природні вогнища лептоспірозу, являються помірний клімат з оптимальною температурою +25+30⁰С; нейтральна кислотність ґрунту, яка є сприятливою для розвитку і життєдіяльності лептоспир; достатня кількість опадів для забезпечення зволоженості ґрунту; наявність водних ресурсів (ріки, озера, ставки, болота); наявність тварин-переносників лептоспир - гризуни, дрібні ссавці, домашні та сільськогосподарські тварини [5]; зарості гідато- і гідрофільною рослинності в заплаві, які суттєво зменшують швидкість течій і знижують інтенсивність сонячної інсоляції [5].

В Україні лептоспіроз свиней постійно реєструється в усіх регіонах країни, що вимагає підвищеної уваги.

Матеріал та методика досліджень. Дослідження проводилися на базі кафедри епізоотології, паразитології та мікробіології ім. проф. В. Я. Атамася, аналізувалися статистичні дані Одеської регіональної державної лабораторії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, наукові публікації провідних дослідників лептоспірозу в Україні, а також первинна ветеринарна документація сільськогосподарських підприємств.

Результати досліджень. Лептоспіроз свиней реєструється у всіх районах

Одеської області. В останні роки в Одеській області відмічається тенденція до його росту серед різних видів тварин, ускладнення епізоотичної ситуації і збільшення кількості випадків безсимптомного перебігу захворювання. Найбільша кількість неблагополучних пунктів зареєстровано в Савранському, Любашивському, Балтському, Миколаївському, Ренійському, Ізмаїльському і Кілійському районах. Домінуючими серологічними групами лептоспір, які циркулюють серед свиней є *Icterohaemorrhagiae*, *Pomona* и *Tarassovi*. Інші серогрупи реєструються значно рідше: *Grippotiphosa*, *Canicola*, *Hebdomadis*, *Sejroe* [5].

Серед 32 інфікованих хворобою свиней, зареєстрованих в Одеській області за останні 10 років, лептоспіроз займає шосте місце після сальмонельозу, дизентерії, колибактеріозу, бешихи і набрякової хвороби. Лептоспіроз уражав 10 % від загальної кількості захворівших тварин. Смертність складала близько 3,5 %.

Останнім часом на території Одеської області відбулися зміни етіологічної структури лептоспірозу свиней. Зокрема, *L. Interrogans* серогрупи *Australis* (серовар *bratislava*), що не реєструвалась раніше, зараз досить часто виявляється в сироватках крові свиней господарств Одеської області.

Характерними ознаками наявності лептоспірозу в господарстві є масові перегули у свиноматок, а також аборти, народження мертвих і нежиттєздатних поросят. Аборти спостерігаються переважно в останні терміни поросності, їх число коливається в межах 8-43%, а перегули свиноматок досягають до 20-25% від маточного поголів'я.

У кнурів-плідників, хворих на лептоспіроз, реєструють гемоглобінурію і кровотечу з уретри. В отриманих пробах сперми спостерігаються домішки крові, іноді досить рясні.

Клінічні ознаки захворювання на лептоспіроз свиней виявляють тільки в 25-30% інфікованих тварин. У більшості випадків хвороба перебігає безсимптомно, без проявів будь-яких клінічних ознак.

Лептоспіроз у свиней часто протікає одночасно з хворобою Ауескі, дизентерією, інфекційним гастроентеритом, паратифом, лістеріозом і іншими захворюваннями, що утрудняють його діагностику і проведення відповідних оздоровчих заходів.

При розтині трупів лептоспірозних свиней реєструються такі характерні патологоанатомічні зміни, як загальна жовтяниця і геморагічний діатез, крововиливи в окремих органах, анемія слизових оболонок і тканин органів, ураження нирок (множинні серо-білі плями на поверхні, в'яла консистенція, горбиста поверхня, розростання сполучної тканини), зміна кольору і консистенції печінки (плямиста, глиниста, ламка, горбиста), збільшення і гіперплазія селезінки, збільшення і набряк лімфовузлів, лобулярна катаральна бронхопневмонія, збільшення підшлункової залози і різні ураження шлунково-кишкового тракту.

Остаточний діагноз на лептоспіроз ставлять на підставі лабораторних методів досліджень.

Бактеріологічні методи досліджень передбачають виділення патогенного мікроорганізму - лептоспіри.

Серологічні методи дослідження полягають у виявленні специфічних антитіл, (аглютинінів, лізину), які певний час знаходяться в сироватці крові тварин.

Наявність специфічних антитіл при лептоспірозі у хворих тварин встановлюють на 3-4 добу. Виявити хворих тварин і перехворілих, серологічним методом дослідження можна за допомогою РА, РЗК, РНГА, РІД, ІФА, РГА. При цьому РГА та РА дозволяють визначити серогрупову належність збудника, а РЗК, РНГА та ІФА - належність збудника до роду лептоспір без диференціації патогенних лептоспір від сапрофітних.

Полімеразна ланцюгова реакція і метод вибіркового аналізу генетичних послідовностей дозволяють дуже швидко підтвердити діагноз. Однак РГА, залишається еталонною для діагностики лептоспірозу. Дана реакція дозволяє не тільки довести наявність інфекції, але і ретроспективно відновити картину захворювання, має велике епізоотологічне і епідеміологічне значення. За допомогою реакції мікроаглютинації можна досліджувати також імунний статус вакцинованих тварин.

Титр антитіл, які виявляють в РГА, досягає максимальних показників на 14-21, рідко - 28 добу, потім швидко знижується і не перевищує в первинно щеплених тварин через 60 діб розведення 1:20 і через 90 діб - 1:10 [1]. Дана особливість утворення поствакцинальних серологічних титрів врахована і покладена в основу діагностики лептоспірозу в Україні.

Стандартний діагностичний набір штамів лептоспір, який використовується при постановці РГА в обласних і районних лабораторіях ветеринарної медицини України (так званий «малий діагностичний ряд»), складається з 7 серологічних груп лептоспір: *Icterohaemorrhagiae*, *Tarassovi*, *Pomona*, *Grippotiphosa*, *Canicola*, *Hebdomadis*, *Sejroe*.

Позитивна реакція при розведенні сироватки 1: 100 і вище свідчить про наявність у тварини відповідного антигену або про лептоспіроносійство. Дана оцінка прийнята в Міжнародному ветеринарному кодексі (2000 рік) Міжнародного епізоотичного бюро.

В Україні, згідно з чинною інструкцією, діагноз на лептоспіроз вважають встановленим, а господарство (ферму, відділення, підприємство, станцію, пункт штучного осіменіння, свинарник, групу і т.д.) неблагополучним, якщо антитіла виявлені в сироватці крові в більш 20% досліджуваних тварин в титрах 1:50 серед невакцинованих, і 1:100 і вище-серед вакцинованих.

Найбільш складною проблемою даного захворювання є його специфічна профілактика. На сьогоднішній день в свинарських господарствах Одеської області для профілактики лептоспірозу свиней використовують вакцини, до складу яких входять лептоспіри серогрупи: *Icterohaemorrhagiae*, *Tarassovi*, *Pomona*, *Canicola*, хоча на території України циркулюють збудники лептоспірозу та інших серогруп. Але, використання моновалентних вакцин малоефективно, тому частіше всього етіологічним фактором виступає асоціація лептоспір декількох серогруп.

Висновки:

1. В останні роки в Одеській області відмічається тенденція до його росту серед різних видів тварин, ускладнення епізоотичної ситуації і збільшення кількості випадків безсимптомного перебігу захворювання. Найбільша кількість неблагополучних пунктів зареєстровано в Савранському, Любашівському, Балтському, Миколаївському, Ренійському, Ізмаїльському і Кілійському районах.

2. Моніторинг патогенних лептоспир, виділених від свиней в різних районах Одеської області свідчить про різноманітність їх серогруп, а також їх співвідношень.

3. Виходячи з мінливої етіологічної структури лептоспірозу свиней використання в РМА тільки 7 серологічних груп лептоспир не забезпечує постановку діагнозу в усіх випадках.

4. Для успішної ж боротьби з лептоспірозом необхідно не тільки вчасно поставити точний діагноз, а й визначити серогрупи збудників, які циркулюють в конкретному господарстві.

Список використаних джерел

1. Горбань Н. И. Лептоспироз свиней. Ветеринария. 1951. № 6. С. 21–24.
2. Джанков И. Т. Лептоспироз животных. Минск: Ураджай, 1985. 128 с.
3. Кучерявенко О. О., Пітрович В. А., Еверт В. В. Дослідження серогрупової варіабельності лептоспир. Ветеринарнабіотехнологія. 2004. № 4. С. 130–134.
4. Малахов, Панин А. Н., Соболева Г. Л., Малахов Ю. А. Лептоспироз животных. ДИА-пресс, 2000. 584 с.
5. Настенко В. Д. Изучение экспериментального лептоспироза у свиней. Материалы научно-производственной конференции по лептоспирозу. Киев, 1965. С. 81–89.

УДК. 636.4.082

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЧЕРВОНОЇ БІЛОПОЯСОЇ ПОРОДИ М'ЯСНИХ СВИНЕЙ

Рибалко В. П., доктор с.-г. наук, професор, академік НААН Інститут
свинарства і агропромислового виробництва НААН

Ключові слова: порода, генеалогія, лінія, родина, селекція, розведення, гетерозис, відгодівля, забій, агрофірма.

Науковий процес по створенню червоної білопоясої породи було розпочато у 1976 році методом складного відтворювального схрещування свиней полтавського м'ясного типу (ПМ-1), в складі якого були породи: велика біла, миргородська, п'єтрен, ландрас і уессекс-седлбек, а також порід дюррок і гемпшир, тобто на базі 7 вітчизняних та зарубіжних генотипів.

Весь селекційний процес було розподілено поетапно: створення спеціалізованої лінії, спеціалізованого типу і в завершенні породи.

Після державної апробації спільним наказом Міністерства АП України і Української академії аграрних наук за № 327/47 від 14 травня 2007 року ця популяція була затверджена як нове селекційне досягнення в тваринництві під назвою червона білопояса порода м'ясних свиней з привласненням заводської марки ЧБП (рис. 1 і 2). Авторами породи визначені: В. П. Рибалко, С. М. Агапова, Ю. Ф. Мельник, В. В. Семенов, В. А. Лісний, В. М. Бугаєвський, В. О. Піщолка, В. М. Нагаєвич, О. І. Костенко, О. Г. Фесенко, В. А. Тарасюк, В. І. Азалієєв, Н. В. Реус і Н. Д. Бузинська. Тварин цієї породи на час апробації розводили в 12 господарствах